

WTO: Petetyt lupaukset

Kepan WTO-taustatiedote 30.10.2001

Kehitysmaat epäilevät Maailman kauppajärjestön WTO:n uuden neuvottelukierroksen etuja. Miksi osallistua uusiin neuvotteluihin, kun teollisuusmaat ovat pettäneet aikaisemmatkin lupauksensa?

”Edellinen kauppakierros tuotti tiettyjä laillisesti sitovia päätöksiä... joita teollisuusmaat eivät ole pitäneet. Jos näitä sitoumuksia ei ole kunnioitettu, kuinka voimme olla varmoja, että uuden kierroksen sopimukset tullaan pitämään?”Sambian positio WTO:n neljättä ministerikokousta varten

Teollisuusmaiden implementaatio

WTO:ta edeltäneellä, niin sanotulla Gattin Uruguay'n kierroksella 1986-1994 teollisuusmaat sitoutuivat helpottamaan kehitysmaiden tuotteiden pääsyä rikkaiden maiden markkinoille. Maat sitoutuivat muun muassa vähentämään maataloudelle annettavaa tukea ja maataloustuotteiden tulleja vuosien 1995-2000 aikana sekä poistamaan asteittain tekstiiliteollisuutta suojanneet tullit. Lupausten merkitys on kehitysmailla erittäin suuri, sillä niiden kilpailukyky on paras juuri näillä sektoreilla.

WTO:n sihteeristön mukaan lupausten täytäntöönpano on kuitenkin ollut vähäistä. Teollisuusmaat eivät ole juurikaan alentaneet tullejaan aloilla, joilla esimerkiksi vähiten kehittyneet maat (eli LDC-maat) voisivat kilpailla tehokkaasti. Tekstiili- ja vaatetusteollisuuttaan ovat suojanneet erityisesti EU, Yhdysvallat, Etelä-Afrikka ja Etelä-Korea. Tullit ovat vaikeuttaneet useimmiten Intian, Indonesian, Pakistanin ja Malesian vientiä. On ilmeistä, etteivät tekstiilisopimuksen hyödyt toteudu ennen siirtymäajan päättymistä vuonna 2005.

Samaan aikaan kehitysmaat ovat kuitenkin avanneet omia markkinoitaan Maailmanpankin ja IMF:n rakennesopeutusohjelmien vaatimuksesta. Kehitysmaissa tullit ovat useissa tapauksissa alempia ja tukiaiset pienempiä kuin teollisuusmaissa. Tämä on asettanut kehitysmaat hyvin epäoikeudenmukaiseen asemaan: muiden tuotteet pääsevät niiden kotimarkkinoille samaan aikaan kun suojatullit estävät kehitysmaita viemästä omia tuotteitaan teollisuusmaiden markkinoille.

UNCTADin mukaan talouden vapauttaminen kehitysmaissa on johtanut voimakkaaseen tuonnin kasvuun, mutta vienti ei ole kasvanut samaa vauhtia. Esimerkiksi Sambiassa, jossa taloutta on avattu IMF:n ja Maailmanpankin ohjelmien mukaisesti 1990-luvulla, on vienti supistunut vuoden 1997 ja 2000 välillä yli 300 miljoonaa dollaria.

EBA:n hyöty vähäistä

Euroopan unioni toteutti keväällä 2001 vähiten kehittyneille maille niin sanotun ”kaikki paitsi aseet” -aloitteen (Everything But Arms, EBA), joka takaa LDC-maiden kaikille tuotteille tullittoman pääsyn Euroopan unioniin. Kuitenkin kolmen taloudellisesti tärkeimmän tuotteen kohdalle sovittiin poikkeuksia: banaanien tullit poistuvat 2006 ja sokerin ja riisin vasta 2008.

Vaikka aloite on osoitus EU:n valmiudesta toimia kehitysmaiden markkinoillepääsyn puolesta, sitä on kuitenkin pidetty riittämättömänä: muutos on tärkeimpien tuotteiden osalta hyvin vähäistä ja hidasta eikä aloite koske muita kuin 49 vähiten kehittyntä maata. EU:n oman teollisuuden kanssa kilpailemaan kykenevät maat kuten Intia, eivät kuulu aloitteen piiriin. LDC-maiden kyky hyötyä aloitteesta on rajallinen, koska niiden tuotanto on toistaiseksi vähäistä. Maat muistuttavat myös, että esimerkiksi ympäristö- tai terveysstandardit tai tuotteiden alkuperää koskevat säädökset vaikeuttavat niiden tuotteita pääsemästä EU:n markkinoille.

Vähiten kehittyneet maat odottavat WTO:n ministerikokoukselta päätöstä, joka sitoisi kaikki teollisuusmaat antamaan LDC-maiden kaikille tuotteille tullittoman ja kiintiöttömän markkinoillepääsyn. Muut kehitysmaat ovat vaatineet teollisuusmaita toteuttamaan sitoumuksensa omien markkinoiden avaamisesta erityisesti tekstiili- ja vaatetus- sekä maataloustuotteiden osalta.

Kehitysmaiden erityiskohtelu

Vuonna 1994 Marrakeshin huippukokous päätti Uruguayn kierroksen ja sopi WTO:n perustamisesta. Tuolloin tehtiin sopimusvyyhdistä erillinen niin sanottu Marrakeshin ministeripäätös (Ministerial decision on Measures concerning the Possible Negative Effects of the Reform Programme on LDCs and Net-Food Importing Developing Countries). Ministeripäätöksessä luvattiin korvata sekä vähiten kehittyneille ja ruoan nettotuojamaille maataloussektorin avautumisesta niille koituvia haittoja. Teollisuusmaat vakuuttivat antavansa muun muassa lisää teknistä apua.

Itse WTO:n sopimusteksteissä erityiskohtelu (Special and Differential Treatment) on kirjattu läpileikkaavasti kehitysmaalle annettavina poikkeusjärjestelyinä. Kehitysmaat ovat kuitenkin pitäneet erityiskohtelua riittämättömänä. Se on tulkittu heidän mukaansa ainoastaan tarkoittamaan pitempiä siirtymäaikoja. Erityiskohtelun tulisi tarkoittaa mahdollisuutta poikkeuksiin esimerkiksi tiettyjen artikloiden toteuttamisen osalta tai jopa jättäytymistä tietyn sopimuksen ulkopuolelle.

Vähiten kehittyneiden maiden vaatimukset

WTO:n ministerikokouksen alla LDC-maat ovat voimakkaasti ajaneet tilanteensa tarkastelua kokonaisvaltaisesti - ei vain kauppasääntöjen näkökulmasta. Maiden mielestä länsimaiden olisi toteutettava toukokuussa 2001 Brysselissä hyväksytty YK:n kolmas LDC -toimintaohjelma. Teollisuusmaiden olisi nostettava kehitysyhteistyönsä YK:n suosittelmalle tasolle 0,7 prosenttia bruttokansantuotteesta ja mitätöitävä köyhimpien maiden velat. Lisäksi Marrakeshin lupaukset LDC-maiden tuotteiden vapaasta pääsystä teollisuusmaiden markkinoille ja maiden erityiskohtelusta olisi toteutettava.

Kepan mielestä:

Suomen hallituksen on toimittava aktiivisesti sekä EU:ssa että WTO:ssa,

- **jotta kehitysmaiden tärkeinä pitämät implementaatio-ongelmat ratkaistaan ennen Dohan kokousta.**
- **jotta Marrakeshin ministeripäätöksessä annetut lupaukset toteutetaan.**
- **Lisäksi Suomen hallituksen on tehtävä sitova, poliittinen päätös siitä, miten ja millä aikataululla Suomen kehitysyhteistyövarat nostetaan 0,7 prosenttiin bktl:stä.**

Lisätietoja: Ministerikokouksen aikana Qatarista:

Suvi Virkkunen, kehityspoliittinen sihteeri: 050-323 4600

Mika Railo, tiedottaja, 040-590 3446

Helsingistä:

Ilona Niinikangas, tiedottaja: 09-584 23 233